

PRODUCEREA MESAJULUI ORAL – MODALITATE DE REALIZARE A COMUNICĂRII ORALE ÎN CLASELE PRIMARE

*Silvia Golubițchi, conf. univ., dr.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*

PRODUCING ORAL MESSAGES – MODALITY OF ACHIEVING ORAL COMMUNICATION IN PRIMARY CLASSES

*Silvia Golubițchi, PhD, assoc. prof.,
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau,
ORCID: 0000-0002-3650-0141
golubitchi.silvia@upsc.md*

CZU: 378:004

DOI: 10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p298-302

Abstract. Communication is carried out in all circumstances, we mean both received and transmitted messages. Oral communication is characterized by freedom of expression, the possibility of corrections and repetitions, the use of non-verbal or paraverbal codes, spontaneous construction, the obvious subjectivism of speech, the possibility of deviation from correct speech. Students must produce oral messages that are correct in terms of content as well as form, representing the neatest appearance.

The oral message represents an act of communication, which is initiated with a specific purpose, among which: we want to attract attention, we want to impose our point of view, we direct the discussion or the attention to something specific - all carried out in the context of monologue, dialogue and descriptive communication.

Keywords: oral communication, oral message, content, students.

Comunicarea este un proces care se realizează permanent în diverse activități prin imitare, prin ascultarea celor din jur, constituindu-se atât din mesajele primite, cât și din mesajele transmise. Toate acestea pun în valoare activitățile practice, care intercalează varii modalități, ce evoluează pe parcursul vieții. Cel mai frecvent prin comunicare se prezintă acele aspecte ale realității, care ne determină să acționăm, să ne exprimăm propriul punct de vedere, să receptăm, să interpretăm/să reinterpretem, și nu în ultimul rând, să luăm o atitudine/poziție față de mesajele receptate.

Comunicarea orală se caracterizează prin libertatea în exprimare, posibilitatea rectificărilor și reluărilor, folosirea codurilor nonverbale sau paraverbale, construcția spontană, subiectivismul evident al discursului, posibilitatea abaterii de la vorbirea corectă [4, p.65].

Profesorul are menirea de a crea contexte de comunicare prin care să implice elevii în variate forme: individual, în grup, frontal. Activitățile de comunicare orală evidențiază rolurile de emițător și receptor, centrate pe producerea mesajelor orale, corecte din punct de vedere al conținutului, cât și al formei limbii române literare și pe receptarea acestora, elevul fiind curios să asculte mesajele transmise. Unul și același mesaj transmis de diferite persoane poate evidenția și conținuturi diferite, de aceea o importanță deosebită trebuie să se acorde îmbinării componentelor verbale, paraverbale și nonverbale.

Conversația este una dintre metodele care dezvoltă abilități de comunicare orală, de povestire, de repovestire, de comentare, de interpretare, contribuind la îmbogățirea vocabularului, la transmiterea mesajului coerent, la structurarea unui discurs elocvent.

Mesajul oral reprezintă cel mai simplu act de comunicare, care atrage atenția celor din jur, având la bază un scop precis, un conținut sugestiv, uneori impunându-se punctul de vedere. Aceste particularități accentuează tipurile de comunicare, care sunt *monologată*, *dialogată*, *descriptivă*.

În clasele primare producerea de mesaje orale interferează cu componentele comunicării, evidențiate în tabelul 1.

Tabelul 1. Producerea de mesaje sau de texte orale [Apud A. Pamfil]

Producerea de mesaje sau de texte orale			
Conținutul mesajului include cuvinte, expresii, punctând o temă/ problemă anume.	Componenta verbală particularizează următoarele dimensiuni: – <i>dimensiunea lingvistică</i> ; – <i>dimensiunea textuală</i> ; – <i>dimensiunea discursivă</i> .	Componenta paraverbală se evidențiază prin: intonație, accent, respectarea semnelor de punctuație.	Componenta non-verbală include: gesturi, mimica, poziția corpului etc.

Conform CURRICULUM NAȚIONAL Învățământul primar, la disciplina limba și literatura română, competența specifică nr.2. *Producerea mesajului oral, demonstrând abordare eficientă în diferite contexte de comunicare*, evidențiază învățarea următoarelor tipuri de comunicare orală: *comunicare monologată*, *comunicare dialogată*, *comunicare descriptivă*, *comunicare nonverbală*.

Comunicarea monologată este cel mai simplu mod de exprimare a unor idei orale în baza unor anumite teme/ situații, impunând o comunicare față în față cu un ascultător sau mai mulți ascultători.

În cadrul *comunicării monologate* se realizează următoarele funcții de bază:

- de apreciere/negare a mesajului transmis;
- emotivă, care trezește anumite emoții sau sentimente în timpul transmiterii mesajului;
- de incitare/de provocare a ascultătorilor la ceea ce transmite emițătorul;
- de informare, prin transmiterea unei informații;
- de relaționare cu ascultătorul;

Un aspect important al comunicării monologate este că accentuează conținuturile deja însușite, uneori fiind în situația de a le reproduce și, mai rar, evidențindu-se spontaneitatea ideilor. Elevii de vârstă școlară mică sunt ghidați să utilizeze mai mult aspectele cunoscute, și mai puțin ideile care intervin de moment.

Eficientizarea comunicării monologată impune următoarele cerințe:

- mesajul exprimat trebuie să fie concis și clar a pentru a capta atenția ascultătorilor;
- transmiterea mesajului se adaptează la distanța dintre receptori;
- exprimarea mesajului oral impune respectarea intonației, a semnelor de punctuație și a tonului vocii;
- în cadrul relatării unei întâmplări se accentuează și trăirile, emoțiile povestitorului;
- utilizarea mimicii și a gesturilor pentru completarea mesajului afectiv.

Cercetătoarea Alina Pamfil propune pentru realizarea comunicării monologate în clasele primare două specii: *autoprezentarea și prezentarea*.

Autoprezentarea accentuează idei, relatări ale elevului despre propria personalitate, fiind membru al unui grup/activități. Uneori se utilizează *autoprezentarea cu dominantă descriptivă*, prin care se evidențiază aspecte ale trăsăturilor fizice și psihice. Alteori se *autoprezintă* un obiect, ființă, fenomen al naturii etc.

Prezentarea ca specie a comunicării monologate se bazează pe conținuturile lingvistice deja cunoscute, ce constau în enumerarea unor idei din text, relatarea unui text. În calitate de material factic se pot utiliza imagini, texte, fotografii etc.

Comunicarea monologată presupune forme variate, cum ar fi:

- *monolog – informație*, accentuând informația transmisă și cunoscută etc.,
- *monolog – descriere*, prezintă aspectele descrierii unui fenomen al naturii, unui obiect, animal, persoane;
- *monolog – povestire*, prezintă întâmplări ale emițătorului, care îndeplinește și funcția de povestitor,
- *monolog – părere*, care uneori impune respectarea celor transmise prin convingere și argumente forte.

Cele mai frecvente modalități de realizare a comunicării monologate sunt:

- *expunerea orală/ povestirea/repovestirea unor texte citite/auzite*, implicând ascultători;
- *lectura imaginii/benzii desenate*, care se realizează prin chestionarea elevilor cu referire la date/fenomene/acțiuni din imagine. Activitățile realizate accentuează modul de exprimare al elevilor, îmbogățirea vocabularului și, nu în ultimul rând, aspectele de comprehensiune.

În clasele primare, cel mai des, alături de comunicarea monologată, se utilizează și comunicarea dialogată, care presupune atât formulare de mesaje, cât și recepționare. Comunicarea prin dialog incită la dezbateri, la exprimarea punctului de vedere și, totodată, se prezintă nivelul de posedarea unor conținuturi în legătură cu o anumită temă.

Comunicarea dialogată reprezintă comunicarea între două sau mai multe persoane, având rolul de emițător și receptor. În clasele primare, comunicarea dialogată se realizează sub următoarele forme: *dialogul, discuția, dezbateră, jocul de rol și dramatizarea*.

Dialogul este cea mai frecventă modalitate de exprimare în baza unor replici, care reprezintă intervenția unei persoane în dialog, utilizându-se acțiunile: *a spune, a răspunde, a zice, a întreba etc.*

În clasă se desfășoară în cadrul relațiilor elev–elev, elev–profesor, fiecare îndeplinind rolul de emițător și receptor.

Florentina Sâmișăian prezintă mai multe tipuri de interacțiune în clasă. În interacțiunea elev- profesor, elevii își prezintă punctul de vedere, citesc lucrări scrise de ei (acasă sau în clasă), relatează experiențe de viață, își exprimă un punct de vedere personal. În dialogul elev-elev (pe orizontală), elevii colaborează în rezolvarea sarcinilor propuse, relatează experiențe personale, povestesc cărți sau filme, citesc cu voce tare, joacă o piesă de teatru [6].

Cele mai simple dialoguri se realizează din clasa I, prin restabilirea sau ordonarea unor replici, apoi în clasele III-IV, elevii elaborează diverse tipuri de dialoguri. Dialogurile elaborate pot fi reale, adică cu un coleg, personaj, altele imaginare între personaje din texte diferite. În cadrul dialogului se formulează întrebări atât închise, cât și deschise. Întrebările închise presupun și admit un singur răspuns, iar întrebările deschise prevăd mai multe răspunsuri – toate vizează conținuturi specifice comunicării orale.

Caracteristicile dialogului sunt:

- dialogul presupune două persoane, care se interoghează;
- personajele se evidențiază prin ceea ce prezintă/spun și prin modul lor de a vorbi;
- prin dialog se accentuează diverse valori expresive: sentimente, atitudini, întreruperi, ezitări ale personajelor etc.;
- prin dialog se prezintă acțiuni mereu în derulare.

Prin exersarea dialogului elevii își exprimă diferite puncte de vedere emise și prin schimbul de replici își completează conținuturile sau află chiar o informație. În cadrul dialogului elevul este antrenat în comunicarea unui subiect, chiar și prin întrebările formulate, care au statut și de replică.

În baza dialogului se pot realiza diverse discuții, dintre care:

- a. activități de comunicare (ex.: în baza unei teme, unei imagini etc.);
- b. activități de lectură (ex.: în baza unei cărți lecturate etc.);
- c. activități consacrate vocabularului (ex.: în baza descifrării unor cuvinte necunoscute din text);
- d. activități consacrate scrierii (ex.: dialogul cu colegul de bancă despre modul în care poate fi discutată tema unei compuneri).

Activități de exersare a dialogului:

- reproducerea unui dialog-model;
- reconstituirea unui dialog în baza unor replici dispersate.
- completarea unui dialog cu replici formulare de întrebări și răspunsuri;
- schimbarea sau includerea unor replici;
- elaborarea unui dialog în baza unor cuvinte-cheie;
- înscenarea dialogului;
- încheierea unui dialog;

O altă formă de manifestare a dialogului este *dramatizarea*, care se bazează pe utilizarea mijloacelor și procedeele artei dramatice, care nu impune prezența costumelor și decorului. Foarte important este să identificăm elevul care va interpreta rolul potrivit personajului, de aceea este necesar de a discuta rolurile și a înțelege acțiunile personajelor.

În clasele primare pot fi dramatizate povestiri, fabule, piese de teatru pentru copii, care se regăsesc în manualele școlare.

Jocul de rol este atractiv prin aspectul său ludic și eficace, fiind o metodă activă de predare-învățare-evaluare, o metodă compozită [1].

Prin folosirea metodei jocului de rol, profesorul urmărește:

- comprehensunea mesajului;
- interpretarea rolurilor;
- formarea unor comportamente pozitive;
- exprimarea punctului de vedere;
- desfășurarea actului de comunicare;
- implicarea elevilor în activitățile de învățare;
- formarea și dezvoltarea capacității de a rezolva situații-problemă;
- formarea spiritului de echipă;
- stimularea dialogului constructiv etc.

Etapele pregătirii și desfășurării jocului de rol sunt:

- identificarea situației care urmează a fi simulată prin joc de rol;
- distribuirea și/sau asumarea rolurilor;
- pregătirea pentru interpretarea rolurilor;
- interpretarea rolurilor în fața clasei;
- discutarea modului de interpretare;
- formularea concluziilor asupra activității desfășurate.

Jocul de rol și dramatizarea contribuie la exprimarea orală și eficientizează comunicarea intra- și interpersonală, bazându-se pe situații autentice de comunicare atât din activitatea zilnică, cât și din textele literare.

Comunicarea descriptivă este un mod mai dificil de comunicare pentru elevii din clasele primare. Ei sunt tentați deseori mai mult spre relatare, decât prezentarea aspectelor descriptive (descrierea unui obiect, ființă, fenomen) și utilizarea mijloacelor artistice. Cele mai simple comunicări descriptive se realizează în baza unui plan sau a unor întrebări. Comunicarea descriptivă poate fi efectuată și în baza unui tablou, asociindu-se cu lectura imaginii. La învățarea pastelului, se scot în evidență componentele descrierii.

Exersarea comunicării descriptive începe de la modele oferite de învățător și apoi se trece la modele elaborate de elevi.

Comunicarea nonverbală este tipul de comunicare care le completează pe celelalte și apare ca un element precizare, de accentuare a unor aspecte definitorii. Cele mai des întâlnite forme de comunicare nonverbală sunt: mimica (expresia facială), gestică, postura, atitudinea, vestimentația, comunicarea cu ajutorul distanțelor (proxemica), comunicarea cu timpul. *Mimica* este cea mai evidentă formă de comunicare nonverbală, care se exprimă prin privirea deschisă sau încruntată, prin zâmbete sau grimase, contribuind la confirmarea/infirmarea mesajului. *Gestică* se realizează permanent, fiind confirmată de mișcarea mâinilor sau alte acțiuni cunoscute. Mișcarea mâinilor reprezintă aspecte involuntare, care completează orice mesaj. *Postura* se referă la poziția corpului și evidențiază diversele modalități de transmitere/acceptare a mesajului. *Atitudinea* apare ca o continuare a mesajului posturii și denotă diverse tipuri de atitudini: atitudine relaxată, gravă, serioasă, închisă, respingătoare, deschisă, ezitantă etc.

La lecțiile de limba și literatura română, cadrul didactic trebuie să valorifice capacitatea de comunicare a elevilor prin toate activitățile create, să evidențieze rolul nonverbalului și al paraverbalului în comunicare, combinând cele trei forme de comunicare în vederea realizării unei comunicări eficiente.

BIBLIOGRAFIE

1. CUCOȘ, Constantin. Pedagogie. Iași: Editura Polirom, 1996
2. CURRICULUM NAȚIONAL Învățământul primar. Chișinău, 2018
3. GHID DE IMPLEMENTARE A CURRICULUMULUI PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR. Chișinău. 2018.
4. NOREL, M. Didactica predării limbii și literaturii române pentru învățământul primar. Brașov: Grupul Editorial Art. 2010. 248 p. ISBN 973-124-497-6.
5. PAMFIL, Alina. Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare. Pittești: Paralela 45, 2016.
6. SĂMIHĂIAN, F. O didactică a limbii și literaturii române: provocări actuale pentru profesor și elev. București: Editura Art, 2014.